

concluzia finală. Mai mult decît atît, capitolul referitor la tradiția narativă greacă și roman, nu se ocupă mai pe larg, așa cum ne așteptam, de influența epopeii — arhaică sau tîrzie — și a istoriografiei asupra romanului, nu acordă importanța cuvenită formației clasiciste și retorice a autorilor de romane, ci se limitează la confruntări sumare și la considerații mai degrabă statistice.

Aceasta nu diminuează meritele cărții decît în măsura în care autorul, furat de probleme ce depășeau scopul studiului său — acela de a oferi o tipologie narativă și de a analiza din punct de vedere stilistic și lingvistic tehnica narației la Chariton, Xenofon, Achilleus Tatios — aduce în discuție cîteva dintre subiectele care, fie că presupun o tratare mai aprofundată, fie că sînt încă supuse cercetării³.

Marta Guțu

L'ANNÉE ÉPIGRAPHIQUE. Revue des publications épigraphiques relatives à l'antiquité romaine, fondée en 1888 par René Cagnat, dirigée de 1936 à 1964 par Alfred Merlin. Année 1968 rédigée par Jean Gagé, Marcel Leglay, H.-G. Pflaum et Pierre Wuilleumier. Paris, Presses Universitaires de France, 1970, 249 p. în 16°.

Cu fiecare fascicul nou, echipa de editori ai *Anului epigrafic* intrată în funcție după întemeierea Asociației Internaționale de Epigrafie latină își lărgeste informația și-și perfecționează stilul de lucru, cu rezultate din cele mai îmbucurătoare pentru ținuta publicației, care n-a fost nicicînd mai bine tipărită, nici mai judicios întocmită, chiar dacă în linii mari economia i-a rămas aceeași. Firește, de la an la an, o secțiune sau alta poate fi mai bine reprezentată prin texte al căror număr variază inevitabil: importantă e însă atenția acordată fiecărei inscripții în parte, năzuința de a-i ameliora prezentarea și de a surprinde în cuprinsul sau în modul ei de redactare tot ce poate fi caracteristic pentru un personaj, o instituție sau o vreme.

Sub acest raport, se poate spune, competențele reunite ale celor patru redactori îmbrățișează aspectele de căpetenie ale istoriei și civilizației romane, de la dreptul public la expedițiile militare, fără a uita prosopografia sau viața religioasă — a Capitalei și a provinciilor. În legătură cu toate aceste domenii de cercetare, prima secțiune a fasciculului — *Généralités* — cuprinde bogate referințe la lucrări recente, cu încheieri interesînd istoria instituțiilor, în primul rînd, dar și cronologia, onomastica ori paleografia. Împărțirile regionale sînt cele obișnuite — începînd cu Roma și sfîrșind cu Africa de Nord; la fel și „tablele analitice”, 11 la număr, de la lista periodicelor și a principalelor lucrări citate și sfîrșind cu un tablou de concordanțe.

În ansamblu, fasciculul 1968 cuprinde 654 de numere, cifră egală cu a textelor grupate în fasciculul 1967, dar niciodată atînsă înainte. Cele mai multe vin, firește, din Italia, dar bine reprezentate sînt și provinciile spaniole, Germaniile, provinciile asiatice și cele africane. Dintre provinciile dunărene, recolta mai importantă vine din Pannonia. Din Dacia se citează abia cinci inscripții noi sau revăzute, provenind din Transilvania sau de pe *limes transalutanus*; cam tot atîtea din Moesia Superioară; din cea Inferioară, una, prea puțin semnificativă. Sub rubrica

³ Este vorba de mult dezbătuta problemă a „originii” și „evoluei” romanului grec, despre care B. E. Perry a emis recent o ipoteză formulată nu fără humor: „The first romance was deliberately planned and written by an individual author, its inventor. He conceived it on a Tuesday afternoon in July... In *The Ancient Romances. A Literary-Historical Account of their Origins*, Berkeley — Los Angeles, 1967, p. 175.

Thracia se cuvine semnalată o nouă și importantă ediție a epigramei din Cekancevo, comentată de Boris Gerov. E o contribuție prețioasă la lămurirea unui text dificil, studiat altă dată de Rudolf Egger, dar încă obscur în multe din elementele sale.

D. M. Pippidi

NOUVEAU CHOIX D'INSCRIPTIONS GRECQUES. Textes, traductions et commentaires par l'Institut Fernand Courby (Nouvelle collection de Textes et Documents publiée sous le patronage de l'Association Guillaume Budé), Paris, Les Belles Lettres, 1971, 234 p. in 16°.

Cu vreo zece ani în urmă, o culegere de inscripții cu titlul : *Choix d'inscriptions grecques*, întocmită de membrii aceluiași Institut Courby și publicată de aceeași editură „Les Belles Lettres”, a fost semnalată și apreciată favorabil în revista noastră (IV, 1962, p. 398—399). Măcar că urmărind un țel identic, cartea de care e vorba astăzi nu-i nici lucrarea de care am avut să mă ocup, nici vreo ediție a ei revăzută și îmbunătățită. Primul *Choix* fiind repede epuizat, autorii, solicitați să-l repună oarecum în circulație, au preferat să ofere publicului o *Nouă alegere*, realizată după aceleași criterii la un nivel mai înalt de exigență și de acribie.

Volumul înfățișează deci o nouă serie de documente de pe întreg întinsul lumii grecești, aparținând unor categorii reprezentate în prima culegere, dar și altora nepuse la contribuție în lucrarea veche. La un loc, cele 53 de texte din *Choix*, completate cu cele 37 din *Nouveau choix*, alcătuiesc o antologie de inscripții grecești totodată variată și bogată, menită să aducă servicii prețioase categoriei de cititori căreia se adresează cu precădere și care sînt studenții universitari.

Față de prima culegere, cea de-a doua prezintă particularitatea de a ne oferi lemne complete și un aparat critic dezvoltat, ceea ce înseamnă că pentru fiecare document ni se dau — într-o ordine care nu-i simplă cronologică, dar și genetică — nu numai toate edițiile textului, începînd cu cea mai veche, dar și trimiteri la principalele lucrări unde textul e discutat și valorificat, în total sau în parte. La rîndul lor, notele critice — în măsura posibilului complete — urmăresc să pună pe cititor în situația de a înțelege în ce fel și prin meritul cui s-a constituit textul, procesul anevoios și lent, a cărui urmărire e deosebit de instructivă, mai ales pentru începători.

Sub raportul alcătuirii, am apucat să spun că lucrarea adună 37 de inscripții diferite prin conținut și proveniență : primele cincisprezece sînt decrete de cinstire sau referitoare la un aspect caracteristic al vieții de cetate (religie, aparat judiciar și militar), la care se adaugă un tratat, o scrisoare de guvernator roman, două legi, mai multe documente financiare sau referitoare la proprietatea funciară, șase dedicații și acte de fundație, în sflșit trei epigrame funerare și votive. Firește, despre oricare din ele s-ar putea spune că nu-i nici unică, nici cea mai reprezentativă din categoria pe care e chemată s-o reprezinte. Ca în orice lucrare întemeiată pe selecție, un element de apreciere subiectivă nu lipsește nici din acest *Nouveau choix*. Dar ceea ce e sigur și evident la cea mai superficială răsfoire a cărții e că nici un text luat în considerare nu-i lipsit de semnificație și că, de altă parte, amplasarea comentariului — lingvistic, istoric ori prosopografic — nu lasă nimic nerelevat din ceea ce constituie importanța fiecărei piese¹.

¹ La pregătirea volumului au lucrat : R. Foray, B. Helly, A. Laronde, J. Marcillet-Jaubert, J. Pouilloux, J.-P. Rey Coquais, P. Roesch, G. Roux, A.-M. Vêrilhac. Contribuția fiecăruia nu-i împede indicată, dar sîntem asigurați că înainte de a fi trimise la tipar toate textele au fost citite și discutate de întregul colectiv de autori.